

Література

1. Сулакшин С.С. Наука, научность, практика (лекция-размышление) / С.С. Сулакшин. — М.: Научный эксперт, 2009. — 208 с.

Солодковський Ю.М., к.е.н., доцент,
Солодковська Г.В., ст. викладач,
кафедра міжнародної торгівлі

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧА НАУК

Особливістю сучасної системи освіти в більшості країн світу є значний вплив факторів зовнішнього середовища на формування ринку послуг, а отже й функціонування постачальників послуг у турбулентному середовищі. Така специфіка вимагає від викладача як основного постачальника освітньої послуги, адекватно реагувати на потреби споживача та ринку. На разі, існує суперечність розвитку освітнього ринку у формуванні навчальних програм з врахуванням як фундаментальних основ — наук, так і практичних навичок — компетенцій.

У більшості сучасних досліджень визначається наявність двох базових складових компетентності викладача — індивідуальних (психічних, фізичних, соціально-комунікативних) і загальнопрофесійних. Розвиток першого аспекта компетентності є головною запорукою можливості здійснення викладацької діяльності взагалі через уміння побудувати ефективні відносини викладач–студент, тоді як вдосконалення професійних компетенцій викладача дає змогу підвищити ефективність викладання окремо взятої науки. В своїй професійній діяльності викладач науки має прагнути до розвитку взаємовідносин середовище–викладач–студент для розробки та впровадження у навчальний процес актуальних для конкретної професійної діяльності компетенцій, що в майбутньому значно підвищить готовність студента до виконання певної професійної діяльності. Тому реалізація комунікативних та інтеграційних здібностей викладача, на основі постійного самовдосконалення є запорукою його професійного успіху.

Основною компетенцією викладача має бути здатність до постійного навчання та самовдосконалення. Ми вважаємо, що формування саме такої здатності у студентів дасть їм змогу в майбутньому реалізувати власний потенціал як у практичній, так і в науковій сфері.

Стрельник С.О., к.е.н., ст. викладач кафедри
міжнародної економіки

ГРАНТ ЯК ЗАСІБ РОЗШИРЕННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

Глобалізаційні процеси, які проникли в сферу вищої освіти, вимагають від навчальних закладів налагодження тісних ділових стосунків з представниками вищої школи інших країн. Одним із напрямів подібної діяльності є гранти. Аналізується специфіка сприйняття грантів українськими викладачами і студентами та участь українських ВНЗ у міжнародних освітніх проектах інноваційного характеру.

Корінні зміни, що відбуваються сьогодні у світі та в Україні, важко собі уявити без участі системи вищої освіти. В майбутньому конкурентоспроможною буде людина, яка не тільки опанувала основи наук, володіє новітніми способами сприйняття й передачі інформації, а й підготовлена до життя у глобалізованому багатокультурному суспільстві. Саме в такому ключі відбуваються трансформаційні процеси в системі освіти та науки. Особливо важливим за цих умов є питання готовності вищого навчального закладу до ефективної роботи в умовах підвищеної конкуренції. Стратегія має бути спрямована на створення ефективного навчального середовища, у якому студент зможе самостійно набувати знань та навичок. Головне завдання ВНЗ — навчити студента вчитися, підготувати його до прискореного розвитку науки та техніки, забезпечити необхідною інформацією. Тут беззаперечною важливості набуває рівень розвитку міжнародних відносин університету, участь у міжнародних освітніх проектах та доступність інформації про міжнародні програми для студентів, аспірантів і викладачів. Міжнародне

співробітництво з вищими навчальними закладами за кордоном не лише сприяє встановленню стратегічних партнерських зв'язків, а й покращує конкурентоздатність українських університетів і його випускників.

Необхідною умовою запровадження процесу партнерства та співробітництва між ВНЗ є готовність до цього всіх суб'єктів навчально-виховного процесу. Для майбутніх випускників і науковців значну роль відіграє особистий приклад викладача. Участь науково-педагогічного персоналу у міжнародних програмах не тільки робить «живими» зв'язки між університетами, сприяє збагаченню наукової та викладацької культури, подоланню мовних бар'єрів, а й є надзвичайно важливим фактором у формуванні особистих і професійних якостей майбутніх фахівців. Сьогодні не можливо уявити кафедру європейського чи американського університету без грантових програм, наукової співпраці з вченими інших країн, обміну викладачами і науковцями, аспірантами та студентами. На жаль, більшість українських ВНЗ ще й досі розглядають міжнародну діяльність як окрему складову. У той час як інтернаціональна компонента у всіх сферах (науковій, навчально-методичній, виховній, організаційній і соціальній) може розкрити нові можливості розвитку не тільки для окремого підрозділу, а й для університету та його випускників у цілому.

За кордоном науковці витрачають більше 30 % свого часу на написання заявок на гранти. Для України ж отримання фінансування на конкурсній основі є відносно новою і незвичною справою. Проблема недостатньої поінформованості часто призводить до того, що більшість молодих науковців не знають про свої можливості. Значна кількість грантових програм представлена на сайтах міжнародних університетів, куди без знання іноземної мови шлях закрито. Тому необхідно робити все можливе для підвищення обізнаності про міжнародні програми: створити банк даних про міжнародні та національні університети і їх навчальні матеріали; організувати у структурі ВНЗ міжнародні бюро для підтримки обміну студентами та викладачами; забезпечити інтернаціоналізацію навчальних планів. Потрібні негайні динамічні заходи, до яких, як зазначає у своїй монографії професор Є.В. Астахова, «...далеко не завжди виявляється готова консервативна за своєю суттю система освіти і викладацький корпус, як одна з ведучих її підсистем» [1, с. 119]. Ще однією перешкодою є часто негативне ставлення самого ВНЗ і колег до тривалого стажування за кордоном. Нерідко вчені після повернення на батьківщину залишаються безробітними — на місце стипендіатів влаштовують інших. Проблема мобільності викладачів традиційно притаманна пострадянським державам. Адже, як уже зазначалося, освіта в СРСР тривалий час керувалась принципами консервативності та сталості: «...це була дуже сильно вертикально інтегрована та жорстко керована система, розділена на дрібні частки, закрита для зовнішнього світу, в якій держава була єдиним замовником досліджень» [2]. На жаль, ці традиції збереглися і дотепер. У глобалізованому ж світі мобільність уже розглядають як одну з найсуттєвіших рис викладача, яка втілює у собі здатність до змін, прийняття нового мислення та відповідальність за свій безперервний професійний розвиток. Тим не менш, і сьогодні наші вчені, викладачі, аспіранти та студенти можуть посилити інтеграцію з міжнародними університетами та мобільність. Існує багато видів грантових програм: короткострокові (літні, зимові школи), середньострокові (3–6 місяців) та довгострокові (3–5 років). Крім того, нам треба більше використовувати ті можливості, які вже є: активніше інтегруватися до університетських об'єднань, спиратися на прямі контакти з професорами, впроваджувати практику взаємних візитів.

Отримання гранту ще не є остаточною перемогою. Грантодавці зацікавлені заохотити якомога більше кандидатів хоча б частково. Тому більшість грантів не повністю покриває витрати на навчання або дослідження, решту аплікант має виплатити сам. До цих проблем додаються бар'єри візового характеру та матеріального забезпечення викладачів і науковців під час їх перебування за кордоном. Для ВНЗ позитивне рішення з боку грантодавця у довгострокових програмах також не принесе бажаного результату відразу. Час від подання документів до отримання першого траншу може становити від півроку до року. До того ж фінансова підтримка виділяється для певних завдань. Тому університет не зможе витратити кошти на свій розсуд, а має дотримуватись взятих зобов'язань.

Таким чином, хоча за останні роки в системі освіти відбулись структурні системні зміни, існують проблеми, які постають перед вищими навчальними закладами в умовах глобальної конкуренції: недостатність інформації, мовні бар'єри, консервативність системи, пасивність значної частини професорсько-викладацького складу. Але в будь-якому разі необхідно пам'ятати, що рівень розвитку міжнародних відносин значно покращує конкурентоздатність сучасного ВНЗ. Тому особливої уваги та підтримки заслуговує розвиток освіти та науки без кордонів. Ефективними механізмами досягнення цього є забезпечення якнайбільшого сприяння вільному обміну науковими ідеями між Україною та іншими країнами; налагодження співпраці із закордонними організаціями та освітніми фондами; створення культурно-освітнього середовища на принципах освіти протягом життя (lifelong education); забезпечення доступу всіх бажаючих до інформації

про потенційні можливості міжнародного співробітництва; створення оптимальних умов академічної мобільності для викладачів і студентів вищих навчальних закладів.

Література

1. Астахова Е. В. Кадровый корпус высшей школы Украины: метаморфозы развития: Монография. — Х.: Изд-во НУА, 2006. — 188 с.
2. Герсон С. Шер. Роль міжнародного співробітництва у розвитку наукового потенціалу України [Електронний ресурс] / Шер С. Герсон. — 2010. — Режим доступу: www.crdf.org/usr_doc/4-Sher-ukr.doc.
3. Сагинова О.В. Интернационализация высшего образования как фактор конкурентоспособности / О.В. Сагинова. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.marketologi.ru/lib/saginova/inter_vuz2.html
4. International Student and Scholar Mobility. An overview for the U.S. University Presidents Summit on International Education. — New York: Institute of International Education, 2005.— 18 p.
5. Science and Education Policies in Central and Eastern Europe, Balkans, Caucasus and Baltic Countries [Електронний ресурс]. — 2010. — Режим доступу: <http://www.unesco.org>

Танащук І.О., асистент
кафедри міжнародної економіки

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Виникнення та розвиток інформаційного суспільства припускає широке застосування в освіті інформаційних технологій, які підвищують якість навчання й освіти і дають змогу людині успішніше й швидше адаптуватися до навколишнього середовища. Активне й ефективне впровадження цих технологій у навчальний процес є важливим чинником модернізації традиційної системи освіти.

Будучи перспективним шляхом до економічного й соціального розвитку, інформатизація освіти спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що надає можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог.

Мультимедійні засоби навчання займають важливе місце у навчальному процесі, серед яких: розробка ситуаційно-рольових та інтелектуальних ігор з використанням штучного інтелекту; моделювання процесів і явищ; проведення інтерактивних освітніх телеконференцій; побудова систем контролю й перевірки знань і вмінь студентів (використання контролюючих програм-тестів); створення і підтримка сайтів навчальних закладів; створення презентацій навчального матеріалу; здійснення проектної і дослідницької діяльності студентів тощо.

Ефективним сучасним засобом підвищення якості навчального процесу є використання електронних навчальних матеріалів: електронних підручників, навчальних посібників, електронних енциклопедій, пошукових систем тощо. Важливою відмінністю електронних навчальних засобів є їх інтерактивність, можливість включення до них демонстраційних матеріалів, графіків, засобів розрахунку і т.д.

Інформаційні технології дозволяють вдосконалити процес контролю знань студентів, у тому числі, самоконтроль. Найрозповсюдженішими є комп'ютерні тести, що в порівнянні з традиційними методами контролю знань мають об'єктивний характер оцінки знань, оперативність, високу пропускну спроможність, можливість використання в комплексі з навчальними програмами та можливість віддаленого контролю.

Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє значно ефективніше вирішувати такі завдання у процесі викладання: розвиток мислення (наприклад, наочно-образного, дієвого, інтуїтивного, творчого та теоретичного); розвиток комунікативних здібностей; формування вмінь приймати оптимальне рішення або пропонувати варіанти вирішення в складній ситуації (наприклад, за рахунок використання комп'ютерних ігор, орієнтованих на оптимізацію діяльності з прийняття рішення); розвиток умінь здійснювати експериментально-дослідницьку діяльність (наприклад, за рахунок реалізації можливостей комп'ютерного моделювання чи використання устаткування, що сполучається з ЕОМ); формування інформаційної культури, умінь здійснювати обробку інформації (наприклад, за рахунок використання інтегрованих користувальницьких пакетів, різних графічних редакторів) тощо.

Незважаючи на важливість впровадження інформаційних технологій, не зменшуються вимоги до фахового рівня викладача, який і надалі буде відігравати ключову роль в освітньому процесі.